

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

21 februari 2021 begin 40 dagen tijd

Voorgangers: Koen Holtzapffel en Tjaard Barnard

Organist: Jos van der Kooy

Alt: Nicky Bouwers

Techniek: Marileen Driesprong

Inleidend orgelspel

kaars staat aan

Welkom en Votum en groet

[...]

Onze hulp is in de naam van de Heer

Die hemel en aarde gemaakt heeft

Die trouw houdt tot in eeuwigheid

En niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede

Van God onze Vader

En van Jezus Christus, de Heer.

Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer

Bijbeltekst Mattheus 4: 1-11

Gezang 538

Preek

Gemeenteleden, kijkers, ook in coronatijd wordt het 40 dagen tijd. Ook wel vasten- of lijdenstijd genoemd. De 40 dagen tijd is een belangrijk onderdeel van het kerkelijk jaar. Het is de tijd van voorbereiding op het belangrijkste feest van

het christendom, Pasen. Zes zondagen van verstillings en concentratie. Deze keer vindt de 40 dagen tijd plaats in de diepe crisis die onze wereld getroffen heeft. Maakt dat de beleving van die 40 dagen tijd lastiger, omdat we wel wat anders aan ons hoofd hebben? Of maakt de crisis het juist wat minder moeilijk om ons te verplaatsen in de crisis, in het lijden waarin Jezus verkeerde?

De 40 dagentijd begint dit jaar zo ongeveer op het tijdstip dat vorig jaar, de laatste week van februari, nog één keer uitbundig feest werd gevierd, carnaval. Kort daarna bereikte het virus ook Nederland en ging alles op slot. Zo werd de vastentijd vorig jaar echt een tijd van gedwongen stilstand. Van bezinning en verstillings, van lastige keuzes, van hoop en vrees maar ook van solidariteit en de zoektocht naar een vaccin. Het zal dit jaar niet anders zijn, al is inmiddels het vaccin gevonden en lijkt het soms of de bereidheid elkaar door de crisis heen te slepen onder druk staat.

Of het nu coronatijd is of niet, bij het begin van de 40 dagentijd wordt in de kerken traditioneel het verhaal gelezen van Jezus' beproeving in de woestijn. Het getal 40 speelt in dat verhaal een symbolische rol. Het staat voor een kritisch geladen, een beslissende tijd. In die 40 dagen en nachten in de woestijn klinken al die andere dagen en nachten uit de geschiedenis van Israel mee. De 40 jaren dat het volk Israel door de woestijn trok, de 40 dagen en nachten dat Mozes op de berg Sinai verbleef voor hij de 10 geboden ontving. De 40 dagen en nachten dat de profeet Elia door de woestijn trok voor hij God mocht ontmoeten. In het verhaal mogen ook al dergelijke 40 dagen en nachten uit ons eigen levensverhaal meeklinken. Dagen die kritisch geladen waren en (achteraf) beslissend bleken. Dagen die ons dwongen pas op de plaats te maken, ons te bezinnen. Dagen die ons op de proef stelden maar soms ook de voorbereiding bleken op een bijzondere gebeurtenis, een nieuwe tijd. Zou ook de coronatijd zo'n tijd kunnen zijn? Iemand sprak niet van een aardbeving maar van een geestbeving in verband met corona. Een geestbeving die ons dwingt op een nieuwe manier te denken en te leven. We zullen zien!

Terug naar het gelezen verhaal. Ook Jezus beproeving in de woestijn heeft dat dubbele karakter. Het is een tijd van beproeving, een soort laatste examen voordat zijn reis vanuit Galilea richting Jeruzalem echt gaat beginnen. Zal Jezus het allemaal aan kunnen? Tegelijk is het ook een tijd van fundamentele bezinning. Waar sta ik Jezus ten diepste voor? Wat wil ik nu precies gaan verkondigen in woord en daad? Wat is mijn roeping, mijn levensopdracht? De woestijn functioneert daarbij als een bijzonder decor: het is een onherbergzaam gebied, je staat er alleen voor, alle helpers ontvallen je. Ga er maar aan staan.

Maar het is ook een gebied waar een mens in gebed zijn diepste zelf en God ontmoet. Niet voor niets trokken vroege monniken zich graag terug in de woestijn.

In die woestijn staat de duivel, de diabolos, Jezus handenwrijvend op te wachten. Nooit te beroerd om even te onderzoeken of mensen echt staan voor wat ze zeggen. Of dat het bij vrome praatjes blijft. De verborgen verleider, de in de war schopper, die duivelse geest testte eens Job, nu Jezus. Ook een messias kent namelijk z'n zwakke momenten in het leven. En zeker deze messias zal een moeilijke weg hebben te gaan, inclusief weerstand en verborgen verleidingen. Dus een stress-test, een toelatingsexamen is wel op z'n plaats. Hier spitst zich dat toe op de verleidingen van groter en meer (brood en spelen), van wondergeloof (spring van dat dak af) en van wereldse macht (alle koninkrijken van de wereld). Pas als Jezus die verborgen verleidingen weerstaat heeft zijn missie tenminste enige kans van slagen. Het is tenslotte een missie die mensen ervan moet overtuigen dat het in het leven om nog iets anders draait dan om groter en meer, populariteit en wereldse macht. Nee, het gaat om de liefde tot God en de naaste, en dat heeft zo z'n prijs, maar het levert ook iets op. Alles goed en wel, wat hebben wij nu, levend in coronatijd met z'n eigen beproevingen en verborgen verleidingen, met Jezus beproeving en lijdensweg toen vandoen? Wat kunnen die 40 dagen in coronatijd voor ons betekenen?

[kort orgelspel]

Preek 2

Soms helpt het, beste mensen, om met een heel moderne term, die een anachronisme lijkt, iets van een heel oud verhaal te begrijpen. Ik had dat met wat collega Koen nu verteld heeft over de verzoeking van Jezus in de woestijn door de duivel. Ik vond het altijd een moeilijk verhaal. Voor mij was het altijd iets waarvan je denkt, ach ja, dat zal toch altijd goed aflopen. Net zoiets als alle lijdensaankondigingen in het Evangelie. Als je weet, dat je met Pasen weer opstaat, dan is Goede Vrijdag toch een stuk beter te overzien, dan wanneer je dat niet weet.

Bij Jezus weet je dat het wel goed komt met die verzoeking, want anders hadden we de rest van het Evangelie er niet bij gekregen. Hoe geloofwaardig is het verhaal, wie was er nu bij in die woestijn die het allemaal opgeschreven heeft? Is 40 dagen niet een beetje lang, zo zonder eten en drinken?

Maar als je het met een moderne term uitlegt, begrijp ik het opeens wel. Een stresstest: de ultieme test om te kijken of het systeem goed werkt. Of het kan. Of het goed kan gaan. We kennen het begrip uit de bankenwereld. Nu zien we dat Jezus door de stresstest komt. Dat was deel 1 van de preek. Maar wat nu als wij de huidige coronatijd en onze reactie daarop ook eens als een stresstest voor onszelf zien. Een test voor de samenleving, maar misschien wel ten diepste een test voor onszelf. Dan is het een test die ons laat zien hoe we in elkaar zitten, wat we belangrijk vinden en misschien wel ten diepste, nu we hier in deze kerk zitten, een test van ons geloof. Kunnen we met ons geloof iets in deze coronatijd? Helpt het ons?

Voor vrijzinnigen is geloof vaak iets van een intellectuele oefening. We denken graag na over de samenleving, we laten ons beïnvloeden door de wetenschap en we staan open voor de al dan niet hoge cultuur. Godsdienst is voor ons eerder een levensbeschouwing, een manier van kijken naar het leven, dan dat we heel concreet denken God te dienen. We willen best aannemen dat er meer tussen hemel en aarde is dan je zou denken, maar als het al te concreet wordt, haken we af. Ik chargeer misschien, maar voor vrijzinnigen geldt toch meestal dat het religieuze agnosten zijn. Of er iets is, dat weten we niet. Maar we maken er met ons gevoel wel ruimte voor. Overigens maakt dit natuurlijk, dat wij ons product – als ik het even zakelijk mag zeggen – zo slecht kunnen verkopen. We denken diep na over de samenleving, we schrijven mooie stukjes, maar als iemand vraagt om in een paar regels te zeggen, wat we echt geloven, dan wordt het gauw stil.

Dit gezegd hebbend is het goed om weer terug te keren naar de vraag van de stresstest die de coronatijd voor ons bereid heeft. Dat kun je op twee niveaus je afvragen. Het eerste is de vraag wat we nu eigenlijk missen, nu het kerkelijk leven plat ligt. Remonstranten hoeven niet naar de kerk te komen, dat maakt iedereen zelf wel uit. Ik ken Remonstranten die zich heel betrokken voelen, maar al in geen 25 jaar in dit kerkgebouw geweest zijn. Nu blijkt toch dat veel mensen het enorm missen. Dat begint met de kerk als ontmoetingsplek van mensen. Voor velen is het ronduit ongezellig om elkaar niet te zien. Laten we eerlijk zijn: als veel van je sociale leven hier plaats vindt, is het een ramp dat we al bijna een jaar niet normaal kunnen samenkomen. Maar hopelijk is het

ongemerkt ook wel iets anders wat we missen. Is de kerkdienst toch meer dan we zouden denken een plek waar we gevoed worden.

Is het samenkomen rond het oude verhaal, het zingen van liederen, het gezamenlijk stil zijn of alleen maar het moment van rust in de week, toch van groter belang dan we eerder dachten. Hebben we gewoon behoefte aan dit ritueel. Wat dat betreft geldt hier de waarheid dat je iets pas mist als je het niet meer hebt. Dan pas weet je wat het je waard is.

Misschien wordt het wel weer drukker als we gewoon veilig weer kunnen beginnen. Wie deze diensten nu meebeleeft via YouTube – en dat zijn meer mensen dan op een gewone zondag hier in de kerk zitten – zou ik graag uitnodigen om als het kan echt te komen. De zang van Nicky en het spel van Jos klinken in het echt nog veel mooier. Dat wil je niet missen!

Maar misschien moet ik nog een spa dieper. Is het niet alleen een stresstest voor de waarde van het ritueel, maar ook voor de waarde van het geloof.

Hoeveel zorgen maken we ons? Voor de meeste mensen is corona geen directe bedreiging. Vele mensen sterven eraan, maar het is toch maar een relatief kleine groep die werkelijk in de gevarenzone zit. Daarmee is deze ziekte direct een geweldige test. Hoeveel hebben we over voor een ander mens, die wel gevaar loopt. Nu voorzichtig zijn, nu een mondkapje dragen, nu je handen wassen, nu je laten testen: heel vaak doe je het niet voor jezelf, maar voor die ander. Al is het alleen maar voor al die werkers in de zorg, die zich zelfs als we ons best doen al drie slagen in de rondte werken. Laat ik eerlijk zijn: ook voor mij geldt dat ik makkelijker anderen de maat neem, dan zelf me 100% aan de regels houd. Met twee studerende kinderen in een universiteitsstad begrijp ik heel goed hoe moeilijk het is om altijd verstandig te zijn. Dat in een levensfase waarin over het algemeen verstandigheid als saai terzijde geschoven wordt. Toch wordt er wat van deze jongelui verwacht. Een stresstest voor solidariteit.

Tenslotte: hoe diep gaat ons geloof in een tijd waarin we omringt worden door een ziekte, waaraan je als je pech hebt, dood zou kunnen gaan? Corona laat ons zien hoe kwetsbaar we zijn. Zelfs heel jonge mensen, met een dijk van een conditie, kunnen eraan overlijden of maanden lang ziek zijn. Nuanceert de ziekte ons mensbeeld, waarin we toch dagelijks menen uit te moeten stralen dat

succes een keuze is? Helpt het ons om met meer dankbaarheid te kijken naar elke nieuwe dag die in gezondheid aanbreekt? Blijf gezond, wensen we elkaar bezwerend toe. Maar juist met zo'n virus kunnen we daar weinig aan doen.

Lukt het ons om los te laten en – in alle verantwoordelijkheid die bij de anderhalve meter samenleving hoort – te leven vanuit vertrouwen dat het wel goed komt. Of nog dieper: dat het ook goed is, als het niet goed komt. Als we ziek worden, als mensen om ons heen ziek worden, als we moeten loslaten.

De komende zes weken is het in kerkelijke termen lijdenstijd. Centraal zullen de verhalen staan over Jezus. Jezus als degene die Gods aanwezigheid in deze wereld laat zien, juist niet in het glorieuze, maar aan de meer duistere kant van het leven. Een mens die door om te zien naar de kleine mens, het grootse van de boodschap laat zien. Die in woorden en daden laat zien dat je je leven verliest, als je er teveel aan hecht. Dat je het echte leven pas krijgt als je durft los te laten.

Door corona is de huidige lijdenstijd nog meer dan anders een stresstest voor ons geloof. Hopelijk komen wij er net zo goed doorheen als Jezus in de woestijn. Wij hebben in hem in elk geval een voorbeeld, een leermeester. Het kan. Zijn Geest staat ons bij. Zijn geloofsgemeenschap staat om ons heen. Nu moeten we er zelf mee aan het werk.

Amen.

Orgelspel

Gebeden, afgesloten met Onze Vader (gezongen, Strategier)

Eeuwige God,

Al bijna een jaar is alles in onze leven anders. We voelen ons misschien opgesloten. We missen het gewone, menselijke contact. Eigenlijk, zo vinden we zelf, hebben we niets te klagen, maar soms hebben we toch het gevoel dat de muren op ons afkomen. We voelen ons beknot in onze vrijheid.

Tegelijkertijd maken we ons misschien zorgen, horen we bij een risicogroep. Zijn we bang dat het in die laatste maanden toch een keer misgaat. Hebben we zo lang ons best gedaan, maar zou het toch nog fout kunnen gaan. Laten we maar eerlijk zijn, misschien zijn we bang voor onszelf of voor iemand die we liefhebben.

Wil met ons zijn, o God, als we eenzaam zijn. Wil ons sterken als we bang zijn. Wil ons het gevoel geven dat mensen naar ons omzien. Wil ons helpen om zelf de eerste stappen te zetten.

Wil helpen om te vertrouwen. Herinner ons aan die momenten eerder, waarop we het moeilijk hadden. Momenten waarvan we achteraf konden zeggen: u heeft ons gedragen. We hoefden het niet alleen te doen.

We willen stil worden voor u. We keren in onszelf in en we leggen voor u neer, wat we tegen niemand anders durven te zeggen. Ontferm u over ons, o God, als we u bidden in de stilte.

[...]

Met heel uw kerk van alle plaatsen en tijden bidden wij met de woorden van Jezus

[Gezongen Onze Vader:]

Slotlied 912 Neem mijn leven, laat het Heer

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde,
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
Haar taak in deze wereld, met haar noden.

En werken we dan verder aan onze levensopdracht,
Onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Orgelspel